

ACTIEAGENDA CIRCULAIRE ECONOMIE 2017-2020

Inleiding

Van een lineaire economie naar een circulaire economie. Van een economie waar niet hernieuwbare grondstoffen verdwijnen als afval, naar een economie waar grondstoffen in alle stadia van de productie-consumptieketen van waarde blijven en ingezet kunnen worden, daar gaat het om. In het Ontwikkelingsperspectief Circulaire Economie heeft de provincie Noord-Holland een ambitie geformuleerd voor het bereiken van een circulaire economie. Noord-Holland is circulair in 2050 en er is een reductie van 50% in het gebruik van primaire grondstoffen in 2030. De provincie sluit hiermee aan bij de ambitie en doelen van het Rijk voor circulaire economie.

Deze Actieagenda Circulaire Economie 2017-2020 is het uitvoeringsdeel van het Ontwikkelingsperspectief Circulaire Economie. In de Actieagenda maken Gedeputeerde Staten het beleidskader van het Ontwikkelingsperspectief operationeel en laat het college zien wat de provincie gaat doen en waar de middelen en instrumenten op ingezet worden. De Actieagenda wordt ook gebruikt om te rapporteren over de voortgang en de resultaten die zijn bereikt.

Circulaire economie is een relatief nieuwe manier van denken over de inrichting van de economie en kent daardoor vele onzekerheden. Bedrijven zoeken naar kansen en oplossingen, overheden zoeken naar een optimale inzet voor maatschappelijk rendement. Technologische ontwikkelingen gaan razendsnel en deze zijn ook nodig om de transitie mogelijk te maken. We weten nu nog niet exact welke technologieën of innovaties nodig zijn of op het punt staan om door te breken. Adaptief beleid is daarom het eerste centrale principe voor de uitvoering van ons beleid. Flexibiliteit (adaptiviteit) is nodig om in te kunnen spelen op nieuwe kansen en ontwikkelingen die zich snel en onverwacht kunnen voordoen. Het tweede centrale principe is co-creatie. De provincie kan het allemaal niet zelf doen, maar heeft verschillende partijen nodig om in een proces van zoeken en experimenteren tot werkbare oplossingen te komen. Vandaar de term 'creatiespoor' die we gebruiken. Als provincie nemen wij de rol op ons als drijvende kracht in fluïde, creatieve netwerken door steeds opnieuw en in verschillende samenstellingen partijen bij elkaar te brengen, onder meer via het vormen van icoonketens. Zoals geformuleerd in het coalitieakkoord stellen we ons op als verbinder en kennismakelaar.

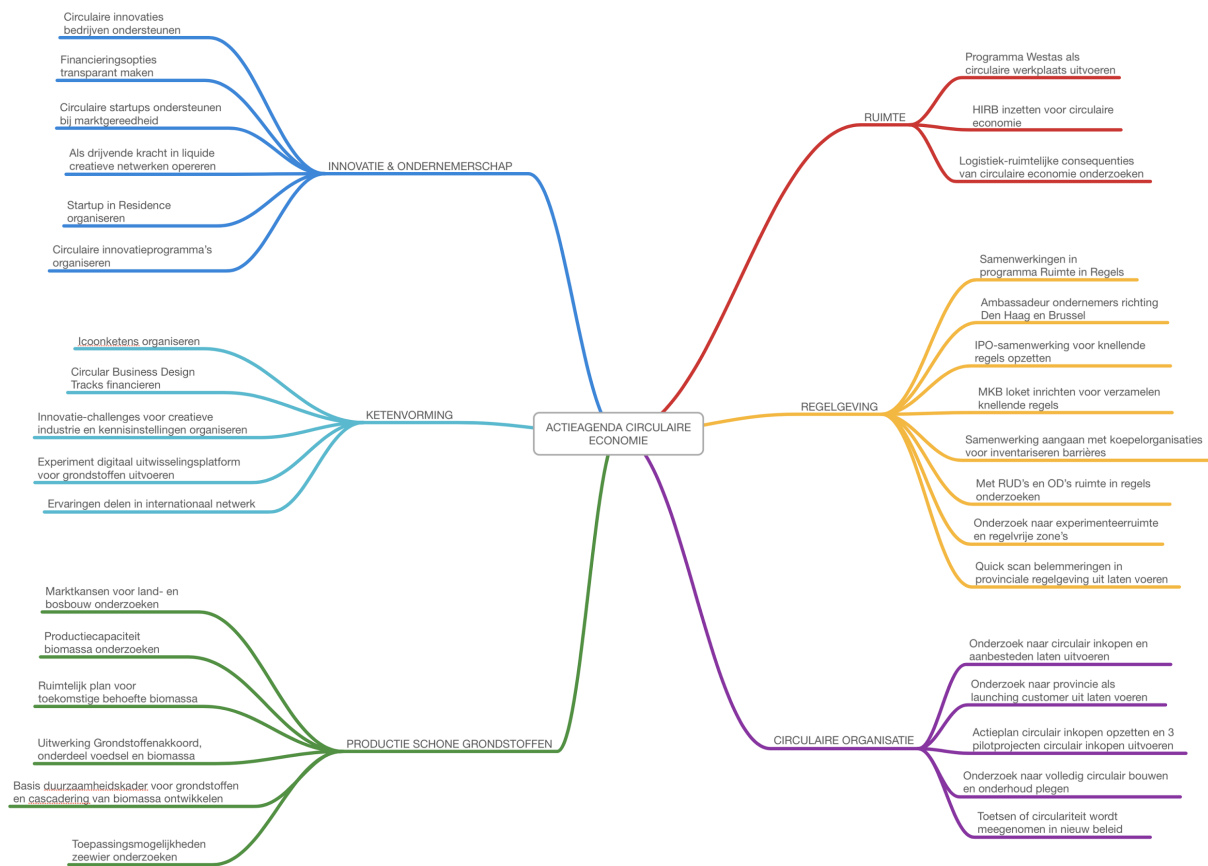
Het principe van adaptief beleid heeft als consequentie dat de Actieagenda iets minder precies (minder 'smart') laat zien welke maatschappelijke resultaten te verwachten zijn na de uitvoering van een meerjarenprogramma. Dat past bij een onderwerp dat volop in beweging is. Dat neemt niet weg dat we ons einddoel (Noord-Holland circulair in 2050) serieus nemen. Om grip te krijgen op de vraag of we op het goede pad zitten, passen we een lerend model toe zoals uiteengezet in deel 4 van het Ontwikkelingsperspectief. We sluiten daarbij aan bij de EU en het Rijk.

1. Zes creatiesporen naar een circulaire economie in 2050

In het Ontwikkelingsperspectief Circulaire Economie hebben we gekozen voor zes 'creatiesporen' die moeten bijdragen aan ons doel om in 2050 circulair te zijn. Deze creatiesporen zijn:

1. Innovatie & ondernemerschap
2. Ketenvorming
3. Productie schone grondstoffen
4. Ruimte
5. Regelgeving
6. Circulaire organisatie

Elk creatiespoor is uitgewerkt in een aantal acties, zoals in onderstaande figuur is geïllustreerd:

In deze Actieagenda werken we de creatiesporen uit in de volgende structuur:

- A. **Beleidsaannname.** Hier staat kort welke veronderstelling ten grondslag ligt aan de keuze voor dit creatiespoor, zoals in het Ontwikkelingsperspectief beschreven. Waarom denken we dat inzet op dit thema goed is voor een circulaire economie?
- B. **Acties.** De activiteiten die we gaan doen in het creatiespoor.
- C. **Rol en inzet.** Welke rol we voor onszelf zien en hoe we daarop inzetten.
Wij kiezen uit de volgende rollen: partner, bemiddelaar, beleidsontwikkelaar, of opdrachtgever.
Onze inzet daarbij is: stimuleren, verbinden, onderzoeken, regelen, of realiseren.
- D. **Partijen.** Met welke partijen we willen samenwerken?
- E. **Wat gaat het opleveren?**
- F. **Financiële inzet.** De financiële middelen die we willen inzetten in de periode 2017-2020 op een creatiespoor. NB: in de overzichtstabel van paragraaf 4 staan de middelen die we willen inzetten, gerangschikt op actieniveau.

2. Uitwerking creatiesporen

CREATIESPOOR 1: INNOVATIE & ONDERNEMERSCHAP

a. Beleidsaanninge

Om te komen tot een circulaire economie is een systeemverandering nodig. Volgens het PBL zijn daarvoor 3 typen van innovatie nodig: (1) technologie, (2) productontwerp, en (3) verdienontwerp. Veel van deze innovaties moeten nog plaatsvinden; op dit moment is nog niet geheel duidelijk hoe de nieuwe economie precies vorm gaat krijgen. Duidelijk is dat hier grote kansen voor bedrijven liggen en het is niet voor niets dat zowel kennisinstellingen als het MKB en de creatieve industrie volop bezig zijn met het ontwikkelen van een breed scala aan innovaties. De overheid kan deze systeemverandering versnellen door een rol te pakken in het stimuleren van ondernemerschap en innovaties.

b. Acties

- 1.1. Wij ondersteunen circulaire innovaties financieel via onze MKB innovatie-instrumenten (Proof of Conceptfondsen, Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland (PDENH), MIT (MKB Innovatie Topsectoren)-regeling).
- 1.2. Wij ondersteunen innovatief MKB en startups via ondernemersloketten (Investeringsgereedprogramma) door financieringsinstrumenten transparant te maken.
- 1.3. Wij helpen circulaire startups en innovatieve bedrijven om aansluiting bij de markt te vinden door het opzetten van een investeringsgereed- en versnellingsprogramma.
- 1.4. Wij verbinden MKB, creatieve industrie en kennisinstellingen via netwerken waarin gezamenlijk gewerkt wordt aan innovaties.
- 1.5. Wij bieden ruimte aan een circulaire startups in ons 'Startup in Residence' programma.
- 1.6. Wij gaan actief partnerships aan met creatieve innovatienetwerken (hubs, broedplaatsen, kennisinstellingen) en realiseren kruisbestuiving door office sharing, het delen en versterken van 'fluide netwerken', het samen organiseren van gerichte innovatieprogramma's, incubators, masterclasses, fellowships en/of contests.

c. Rol & inzet

Partner - stimuleren (waaronder financiers) en verbinden

d. Partijen die we betrekken

MKB, creatieve bedrijven, kennisinstellingen, gemeenten en rijksoverheid.

e. Wat gaat het opleveren?

- Katalyseren van het creatieve proces, totstandkomen ideeën en concepten
- Een toename in het aantal innovaties dat de markt bereikt
- Een stevig partnership tussen de provincie, circulaire creatieve netwerken en kennisinstellingen

f. Financiële inzet 2017-2020

Budget Actieagenda circulaire economie: € 245.000

Overige (reeds vastgestelde budgetten¹): € 10 miljoen inzet via het programma voor duurzame MKB Innovatie.

Het programma voor Duurzame MKB Innovatie bestaat uit vier onderdelen waarmee innovaties onder andere op gebied van circulaire economie gestimuleerd worden²: (a) Proof of concept-fondsen (€4,85 miljoen), (b)

¹ Bedoeld worden programma's, uitvoeringsregelingen e.d. waarover op een eerder moment al een besluit heeft plaatsgevonden en die een inhoudelijke relatie hebben naar circulaire economie.

² Duurzaamheidsthema's zijn circulaire economie, duurzame mobiliteit en duurzame energie. In het openstellen van de genoemde instrumenten zijn geen schotten aangebracht tussen de verschillende thema's. Het is dan ook niet mogelijk om vooraf aan te geven in welke mate er projecten specifiek voor circulaire economie ondersteund gaan worden, in theorie kan dat variëren van 0% tot 100% van de

Investeringsgereedprogramma (€ 1 miljoen), (c) Versnellingsprogramma (€ 500.000) en (d) MIT-regeling (MKB Innovatie Topsectoren, samen met het Rijk) (€ 3,5 miljoen). De beschikbare middelen voor deze instrumenten zijn overigens in totaal € 18 miljoen (€ 8 miljoen is bestemd voor 'algemene' MKB innovatie vanuit de portefeuille economie). Besluitvorming over deze instrumenten heeft al plaatsgevonden.³

CREATIESPOOR 2: KETENVORMING

a. Beleidsaanname

Ketens staan centraal in een circulaire economie. Grondstoffen verplaatsen zich van het ene naar het andere stadium in productie-consumptieketens. Wat afval is voor het ene bedrijf, kan een grondstof zijn voor een ander bedrijf. In een industriële symbiose is er sprake van een systematische uitwisseling van materialen die voordelig is voor alle betrokken partijen. Het idee van industriële symbiose klinkt aantrekkelijk en logisch, maar blijkt in de praktijk niet eenvoudig te realiseren. De conversie van reststroom naar grondstof gaat vaak gepaard met technische uitdagingen en bedrijven vinden het lastig om zelfstandig een keten te initiëren. Ook kan regelgeving in de weg zitten (relatie met creatiespoor 5). Daarnaast is er behoefte aan technische innovaties. Ondernemers geven aan een belangrijke verbindende rol te zien voor een regionale overheid in het tackelen van deze problemen, het samenbrengen van partijen en het totstandkomen van ketens. Wij voeren daarom de regie op de totstandkoming van vier icoonketens die zich richten op de reststromen 1) mineralen in de bouwsector, 2) biomassa en voedsel, 3) plastic verpakkingsmateriaal en 4) textiel en stellen ons daarbij op als verbinder tussen partijen.

b. Acties

- 2.1. Tezamen met een externe partner voeren wij de regie op de vorming van vier icoonketens
- 2.2. Wij ondersteunen participerende MKB bedrijven in het ontwikkelen van hun eigen circulaire visie door hen de mogelijkheid te geven kosteloos te participeren in een Circular Business Design Track⁴, georganiseerd door Innovatienetwerk CLICKNL, onderdeel van de Topsector Creatieve Industrie.
- 2.3. Via challenges, die wij uitzetten bij de creatieve industrie en kennisinstututen, stimuleren wij gerichte innovatie om conversieproblemen op te lossen.
- 2.4. Om tot een goede uitwisseling van grondstoffen te komen, betrekken en ondersteunen we met living labs een bedrijf financieel dat bezig is met de ontwikkeling van een uitwisselingsplatform voor grondstoffen, en bereid is samen met ons te experimenteren.
- 2.5. Om te zorgen dat de impact van de totstandkoming van icoonketens niet alleen regionaal is, werken wij samen en delen wij onze ervaringen met nationale en internationale circulaire netwerken.

c. Rol & inzet provincie

Partner en bemiddelaar - stimuleren en verbinden.

d. Partijen die we betrekken

MKB bedrijven, creatieve bedrijven, innovatiehubs, en kennisinstellingen.

e. Wat gaat het opleveren?

- Vier icoonketens in de vorm van 'Living Labs', die als katalysator voor leren en experimenteren gaan dienen en die uiteindelijk leiden tot schaalbare en repliceerbare ketens die ook elders kunnen worden gerealiseerd.

beschikbare middelen.

³ 27 september 2016 (GS)

⁴ <http://www.clicknl.nl/design/circo/workshop-track/>

f. Financiële inzet 2017-2020

Budget Actieagenda circulaire economie: € 610.000

Overige (reeds vastgestelde budgetten): n.v.t.

CREATIESPOOR 3: PRODUCTIE SCHONE GRONDSTOFFEN

a. Beleidsaanname

De keten van biologische nutriënten maakt onderdeel uit van de circulaire economie conform het model van de Ellen MacArthur Foundation. De overgang van import van niet-hernieuwbare grondstoffen naar hernieuwbare, bij voorkeur lokaal geproduceerde biologische grondstoffen, hoort bij de transitie naar een circulaire economie. Ook hiervoor is een grote innovatieslag nodig. Deze transitie heeft verschillende voordelen: als land en provincie worden we minder afhankelijk van instabiele regio's in de wereld en bio-based grondstoffen zijn niet of veel minder schadelijk voor het milieu en kunnen bovendien gemakkelijk hergebruikt worden of op natuurlijke wijze worden afgebroken. Ook draagt het gebruik van lokale geproduceerde bio-based grondstoffen bij aan het reduceren van de CO₂ uitstoot. De overgang naar een bio-based economie biedt ons land kansen vanwege de strategische ligging met goede zeehavens, sterkte agro-, en chemie- en energiesectoren en hoogwaardige kennisinstellingen. Nederland verwerkt zeer omvangrijke hoeveelheden biomassa voor voedsel en veevoer vanwege haar sterke agro-food sector, iets dat in het bijzonder geldt voor Noord-Holland. De toenemende vraag naar biomassa biedt mogelijk ook nieuwe verdienmodellen voor terreinbeherende organisaties. Tegelijk dwingt de groeiende vraag ons als maatschappij tot een aantal belangrijke keuzes in de ruimte (inzetten landbouwgrond, ruimte in natuurgebieden, kansen voor zeewier als biomassa, enzovoort).

b. Acties

- 3.1. Wij laten in beeld brengen waar de kansen liggen voor de landbouw en bosbouw en hoe een verdere marktontwikkeling bevorderd kan worden.
- 3.2. Wij sluiten aan bij het onderzoek van het Rijk naar het effect van het stimuleren van investeringen in nieuwe productiecapaciteit.
- 3.3. Wij werken in co-creatie met partners in de voedingsindustrie, landbouw en natuur een ruimtelijk plan uit om te garanderen dat in de toekomst kan worden voorzien in de behoefte aan biomassa.
- 3.4. Wij werken met het Rijk samen aan de realisatie van de strategische doelen van de transitieagenda 'voedsel en biomassa', als onderdeel van de uitwerking van het landelijke Grondstoffenakkoord.
- 3.5. Wij sluiten aan bij het onderzoek van het Rijk naar de mogelijkheid om te komen tot één overkoepelend basisduurzaamheidskader voor alle grondstoffen en wij gaan samen met het Rijk in cross-sectoraal verband samenwerken om cascadering⁵ van biomassa mogelijk te maken.
- 3.6. Wij continueren tezamen met Wageningen Universiteit, het NIOZ en ECN de onderzoeken naar de toepassingsmogelijkheden van zeewier, ter uitvoering van de aangenomen motie van 9 november 2015, 'Statenmotie 62: Zeewier als energiebron' van de fracties van D66 en VVD.

c. Rol & inzet provincie

Partner en beleidsontwikkelaar - stimuleren & onderzoeken.

d. Partijen die we betrekken

Diverse partijen uit de agrosector, kennisinstellingen, gemeenten, natuurorganisaties.

⁵ Met cascadering wordt bedoeld: hergebruik van materialen, biomassa of energie op diverse plekken (cascades) in de keten.

e. Wat gaat het opleveren?

- Een onderzoeksrapportage waarbij de toekomstige vraag en aanbod van biomassa, de kansen voor landbouw en bosbouw, en de effecten van investeringen in nieuwe productiecapaciteit in beeld zijn gebracht.
- Een ruimtelijk plan voor de invulling van de toekomstige behoeftes aan productiecapaciteit, gezamenlijk opgesteld met partners in de voedingsindustrie, landbouw en natuur.
- Uitwerking van het onderdeel biomassa tezamen met het Rijk, in het kader van een nog op te stellen landelijk, overkoepelend basis duurzaamheidskader voor grondstoffen.
- Uitwerking van het landelijke Grondstoffenakkoord op het onderdeel 'voedsel en biomassa'.
- Uitvoering van motie 'zeewier als energiebron'.

f. Financiële inzet 2017-2020

Budget Actieagenda circulaire economie: € 110.000

Overige (reeds vastgestelde budgetten): € 300.000 (als subsidie buiten uitvoeringsregeling vanuit Beleidsagenda energietransitie (TWINH) voor de uitvoering motie 'zeewier' 2017-2018)

CREATIESPOOR 4: RUIMTE

a. Beleidsaannname

De transitie naar een circulaire economie zal effecten hebben op de fysieke leefomgeving. Dit kan op verschillende manieren tot uiting komen en in dit verband denken we vooral aan bedrijventerreinen, aan ruimtelijke clustervorming van bedrijven die 'iets' met elkaar hebben, aan opslag en distributie van grondstoffen (grondstoffenrotonde), aan uitwisseling van energie en warmte en de infrastructuur die daarvoor nodig is, en aan logistieke processen ter ondersteuning van ketens. Voor bedrijventerreinen is een vorm van industriële symbiose het ideaalbeeld richting een circulaire economie. Ook een systeemoplossing van afval en grondstoffen, bijvoorbeeld een grondstoffenrotonde, zal logistiek-ruimtelijke implicaties hebben. De provincie heeft een belangrijke kerntaak voor de ontwikkeling en gebruik van de ruimte in de regio en kan daarmee gewenste ontwikkelingen voor circulaire economie versnellen.

b. Acties

- 4.1. Tezamen met twaalf regionale partijen pakken we de ontwikkeling van de Westas op als dé circulaire werkplaats van Nederland (NB: deze actie valt mede onder de portefeuille van economie).
- 4.2. We zetten de bestaande HIRB-regeling (Herstructurering en Innovatief Ruimtegebruik Bedrijventerreinen) voor het toekomstbestendig maken van werklocaties ook in om circulaire economie op werklocaties te stimuleren (NB: deze actie valt onder de portefeuille van economie).
- 4.3. Tezamen met relevante belanghebbenden onderzoeken we provinciebreed de ruimtelijke-logistieke consequenties van circulaire economie.

c. Rol & inzet provincie

Partner en beleidsontwikkelaar - onderzoeken en regelen

d. Partijen die we betrekken

De Westas-partijen zijn: Schiphol Group, Projectbureau Noordzeekanaalgebied, Haven Amsterdam, Greenport Aalsmeer, SADC, AMS-IX, ministeries van I&M en EZ, Amsterdam, Haarlemmermeer, Amstelveen, Aalsmeer en MRA. Voor de HIRB regeling worden alle gemeenten geraadpleegd. Voor het onderzoek naar de grondstoffenrotonde zullen partners worden gezocht, waarbij met name gedacht wordt aan Amsterdam, MRA,

Haarlemmermeer, OD's, kennisinstellingen en bedrijfsleven.

e. Wat gaat het opleveren?

- Diverse projecten in verband met de verdere uitwerking van de Westas als circulaire werkplaats, op basis van de Ruimtelijk-Economische Verkenning Westas (REVV) van 2017.
- Diverse projecten voor het toekomstbestendig maken van werklocaties gericht op circulaire economie die vanuit de HIRB regeling financieel worden ondersteund.
- Een onderzoek naar de ruimtelijk-logistieke consequenties van circulaire economie.

f. Financiële inzet 2017-2020

Budget Actieagenda circulaire economie: € 450.000

Overige (reeds vastgestelde budgetten): € 1.050.000 (vanuit de HIRB⁶-uitvoeringsregeling, dit valt onder de portefeuille economie).

CREATIESPOOR 5: REGELGEVING

a. Beleidsaannname

Huidige wet- en regelgeving is geschreven in de context van een lineaire economie, waarmee in sommige gevallen de transitie naar een circulaire economie (onbedoeld) wordt belemmerd. Via onze regionale netwerken en inzicht in bedrijfsvoering van bedrijven bevinden wij ons in een goede positie om circulaire ondernemers bij te staan in het wegnemen van die regels. Het opheffen van belemmerende regelgeving zien wij niet als eenmalige actie, maar een continu proces.

b. Acties

- 5.1. Wij werken nauw samen met het Rijk om verder invulling en voeding te geven aan het programma Ruimte in Regels.
- 5.2. Waar nodig werken wij vanuit onze ambassadeursrol ambtelijk en bestuurlijk samen met het Noord-Hollandse bedrijfsleven om in Den Haag of Brussel benodigde veranderingen in regelgeving te realiseren.
- 5.3. In IPO-verband zetten wij ons in voor een gezamenlijke provinciale structuur en database waarin wij gezamenlijk op een efficiënte wijze belemmerende regelgeving aggregeren
- 5.4. Ons MKB Innovatieloket (onderdeel van het MKB Investeringsgereedprogramma) richten wij zo in dat belemmeringen in regelgeving op goede wijze worden verzameld en tegelijk stimuleren wij via onze netwerken ondernemers om barrières die zij ervaren te melden.
- 5.5. Wij gaan een samenwerking aan met koepelorganisaties van werkgevers en met creatieve hubs - netwerkorganisaties in de haarvaten van de verschillende sectoren die weten tegen welke regelgevende barrières circulaire ondernemers aanlopen
- 5.6. Wij organiseren tezamen met de Noord-Hollandse Regionale Uitvoeringsdiensten en Omgevingsdiensten een traject waarin wij op zoek gaan naar ruimte in regels bij vergunningverlening en handhaving, waarbij wij ook kijken naar mogelijkheden om doorlooptijden en efficiëntie bij aanvragen van circulaire initiatieven te verbeteren. Als kader voor dit traject nemen wij de uitgangsprincipes van de Omgevingswet ter hand.
- 5.7. Om ruimte te geven aan experimenteren onderzoeken wij - bijvoorbeeld in combinatie met de uitvoering van Living Labs - de mogelijkheid tot toepassing van regelvrije zones.
- 5.8. Quickscan naar belemmeringen in provinciale regelgeving.

⁶ Het gaat om jaarlijks (2017 t/m 2019) € 300.000 voor proceskosten voor duurzame maatregelen op werklocaties, waaronder circulaire economie en jaarlijks € 50.000 voor een aanjager duurzaamheid, waaronder circulaire economie.

c. Rol & inzet provincie

Partner en bemiddelaar - onderzoeken en verbinden.

d. Partijen die we betrekken

Europa, rijksoverheid, IPO, MKB, koepelorganisaties werkgevers, creatieve hubs, RUD, OD, gemeenten.

e. Wat gaat het opleveren?

- Verdere invulling en input op Ruimte in Regels, de nationale database voor belemmerende regelgeving.
- Eenduidige inventarisatie van belemmerende regels in IPO-verband.
- MKB loket die ook is uitgerust om belemmerende regels te signaleren.
- Onderzoek naar ruimte in regels bij vergunningverlening en handhaving via RUD's en OD's.
- Onderzoek naar mogelijkheden voor een regelvrije zone.

f. Financiële inzet 2017-2020

Budget Actieagenda circulaire economie: € 95.000

Overige (reeds vastgestelde budgetten): n.v.t.

CREATIESPOOR 6: CIRCULAIRE ORGANISATIE

a. Beleidsaannname

Alleen al de provincie Noord-Holland geeft jaarlijks zo'n € 200 miljoen uit aan inkoopopdrachten en de uitvoering van diverse publieke werken zoals wegenbouw. Alle overheden tezamen hebben een stevige positie als opdrachtgever en kunnen vanuit die positie veel invloed uitoefenen op bedrijven die opdrachten aannemen om wenselijke maatschappelijke veranderingen teweeg te brengen. In een markt waar vaak al gevestigde concurrerende spelers actief zijn is het soms lastig om met innovatieve circulaire productiemethoden of -modellen direct een meerwaarde en dus goede concurrentiepositie te creëren ten opzichte van bestaande producten. Door aanvullende prikkels in de markt aan te brengen kunnen deze circulaire toetreders door de lastige fasen heen geholpen worden. Met circulair inkopen moedigen wij daarmee potentiële opdrachtnemers, leveranciers en hun partners aan om circulair te opereren. Omdat nog niet altijd helder is wanneer sprake is van circulariteit zijn veel overheden en bedrijven op dit moment aan het onderzoeken wat gepaste criteria zijn voor circulair inkopen en wat daarbij realistische doelstellingen zijn.

b. Acties

- 6.1. Wij geven opdracht om verder te laten onderzoeken wat de reële mogelijkheden zijn voor organisatiebreed circulair inkopen en welke kennis en ontwikkelingsstappen daarvoor nodig zijn.
- 6.2. Wij laten onderzoeken hoe wij onze rol als 'launching customer' kunnen vervullen.
- 6.3. Wij willen wij in 2017 in 3 pilotprojecten circulair inkopen uitvoeren. In 2017 werken we het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen, waaraan wij ons hebben gecommitteerd, uit in het Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI), met daarin inbegrepen circulair inkopen.
- 6.4. Voor onze uitvoeringsprojecten doen we onderzoek naar volledig circulair bouwen en onderhoud plegen. We laten de mogelijkheden tot inzet van het grondstoffenpaspoort en grondstoffenrotonde onderzoeken en bekijken daarbij de mogelijkheden voor gestandaardiseerd modulair bouwen van kunstwerken, zodat onderdelen van kunstwerken eenvoudig te plaatsen zijn en ook uitwisselbaar zijn. Wij verkennen daarbij welke rol de gebiedscontracten kunnen spelen in het bevorderen van circulariteit. Een en ander werken

wij uit in een actieprogramma.

6.5. Wij toetsen of circulariteit wordt meegenomen in nieuw provinciaal beleid.

c. Rol & inzet provincie

Opdrachtgever - onderzoeken en realiseren.

d. Partijen die we betrekken

Vooraf onze eigen organisatie.

e. Wat gaat het opleveren?

- Aanscherping van inkoop en aanbestedingsbeleid provincie Noord-Holland t.b.v. circulaire economie.
- Helderheid hoe de provincie haar rol als 'launching customer' kan inzetten om innovaties op gebied van circulaire economie een marktkans te bieden.
- Onderzoek naar de vervlechting, verankering en kansen van circulaire economie in overig beleid van de provincie Noord-Holland.

f. Financiële inzet

Budget Actieagenda circulaire economie: € 90.000

Overige (reeds vastgestelde budgetten): n.v.t.

3. Financiële inzet Actieagenda en overige provinciale inzet circulaire economie

3.1 Meerjarenoverzicht financiële inzet vanuit portefeuille circulaire economie en duurzaamheid

CREATIESPOOR	2017	2018	2019	2020	Totaal 2017-2020
1. Innovatie & ondernemerschap	45.000	70.000	70.000	60.000	245.000
2. Ketenvorming	150.000	250.000	105.000	105.000	610.000
3. Productie schone grondstoffen	0	60.000	50.000	0	110.000
4. Ruimte (waaronder Westas)	20.000	220.000	210.000	0	450.000
5. Regelgeving	45.000	20.000	30.000	0	95.000
6. Circulaire organisatie	60.000	0	30.000	0	90.000
Totaal	320.000	620.000	495.000	165.000	1.600.000

3.2 Overzicht overige inzet van provincie Noord-Holland voor circulaire economie en eventuele financiële inzet daarbij

Hieronder volgt een overzicht van beleidsactiviteiten met een relatie naar circulaire economie, waar de provincie Noord-Holland betrokken bij is. Besluitvorming hierover (ook qua financiële inzet) heeft op eerdere momenten plaatsgevonden en staat dus los van het Ontwikkelingsperspectief circulaire economie.

Maatregel	Financiële inzet	Looptijd	Portefeuille	Opmerking
Duurzame MKB Innovatie: onderdeel 'Proof of concept fonds'	€ 4.850.000 (portefeuille duurzaamheid) voor duurzame innovaties € 3.350.000 (portefeuille economie) voor 'algemene' innovaties in het MKB	2017-2020	Duurzaamheid Economie	Het programma Duurzame MKB Innovatie bestaat uit vier onderdelen van in totaal € 18 miljoen en bestaat uit € 10 miljoen duurzaamheid en € 8 miljoen algemene innovaties in het MKB.
Duurzame MKB Innovatie: onderdeel 'Investeringsgereed'	€ 1.000.000 (portefeuille duurzaamheid) € 1.000.000 (portefeuille economie)	2017-2020	Duurzaamheid Economie	Het programma Duurzame MKB Innovatie bestaat uit vier onderdelen van in totaal € 18 miljoen en bestaat uit € 10 miljoen duurzaamheid en € 8 miljoen algemene innovaties in het MKB.
Duurzame MKB	€ 3.500.000 (portefeuille	2016-2020	Duurzaamheid	Het programma Duurzame MKB

Innovatie: onderdeel 'MIT' (MKB Innovatie Topsectoren, samen met Rijk)	duurzaamheid) € 3.500.000 (portefeuille economie) Ministerie van EZ legt eveneens € 7.000.000 bij.		Economie	Innovatie bestaat uit vier onderdelen van in totaal € 18 miljoen en bestaat uit € 10 miljoen duurzaamheid en € 8 miljoen algemene innovaties in het MKB. De MIT-regeling doet de provincie samen met het ministerie van EZ, die de inzet van de provincie verdubbelt. Het gaat om regio-specifieke (Noord-Holland) inzet.
Duurzame MKB Innovatie: onderdeel 'versnellingsprogramma'	€ 500.000	2017-2020	Duurzaamheid	Het programma Duurzame MKB Innovatie bestaat uit vier onderdelen van in totaal € 18 miljoen en bestaat uit € 10 miljoen duurzaamheid en € 8 miljoen algemene innovaties in het MKB.
Uitvoering motie 62, PS 9 nov 2015 'Zeewier als energiebron' (of biomassa op zee)	€ 300.000 (als subsidie buiten uitvoeringsregeling vanuit Beleidsagenda Energietransitie, TWINH)	2017-2018	Duurzaamheid	Betreft uitvoering motie 62, PS 9-11-15.
Uitvoeringsregeling HIRB, onderdelen 'proceskosten duurzame maatregelen' en 'aanjager duurzaamheid'	€ 1.050.000	2017-2019	Economie	Circulaire economie is één van de thema's waarop subsidie aangevraagd kan worden.
Actieagenda MRA, agendapunten 4.1 t/m 4.7	Vooralsnog alleen €180.000 p.j. voor programma aanjager grondstoffen. (wordt gefinancierd uit het 'regionaal budget' van Platform Economie, waaraan de provincie vanuit portefeuille Economie jaarlijks €1,5 miljoen bijdraagt (budget kenniseconomie).	2017-2020	Diverse portefeuilles, voor deze specifieke agendapunten vooral Duurzaamheid en Economie	Actiepunten 4.1 t/m 4.7 betreffen circulaire economie, vooral gericht op afval en grondstoffen. Uitvoering is deels geïntegreerd in onze Actieagenda CE.
Challenge 'circulaire economie' van Amsterdam Economic Board	Wordt financieel ondersteund door de Board (proceskosten). Board wordt gefinancierd uit het 'regionaal budget' van Platform Economie, waaraan de provincie vanuit portefeuille Economie jaarlijks €1,5 miljoen bijdraagt.	2017-2025	Duurzaamheid en Economie	Challenge wordt geleid door Jacqueline Cramer. Deels overlapt het onze Actieagenda CE.
Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland	€ 20 miljoen is actueel beschikbaar. Stortingen van in totaal € 55 miljoen zijn nog voorzien voor latere jaren	doorlopend	Duurzaamheid, Economie en Duurzame Mobiliteit	Gaat om participaties, leningen, of converteerbare leningen. Focus van het fonds ligt op 3 onderwerpen: (1) circulaire economie, (2) energietransitie en

				(3) duurzame mobiliteit. Er bestaan geen schotten tussen deze thema's. Fonds wordt extern beheerd.
Onderzoek naar CO₂ transport via bestaande netwerk van leidingen (Alliander)	€ 60.000 vanuit het pakket 'motie duurzame economie' van 2013 (budget Landbouw)	2014-2015	Economie	Uitgevoerd onderzoek naar benutten van bestaande systemen (leidingen) voor transport van CO ₂ naar glastuinbouw.
Green Deal CO₂-voorziening glastuinbouw	Zie onderzoek CO ₂ transport hierboven	2014 en verder	Economie	Green Deal ondertekend door 15 partijen in 2014 met als doel een CO ₂ -transportsysteem voor een duurzamere glastuinbouw te realiseren.
Ontwikkeling van werklocaties in Schipholregio op basis van circulaire economie (SADC)	N.v.t. Gebiedsontwikkeling van SADC wordt vanuit eigen bedrijfsactiviteiten (grondexploitatie) gedekt. Sturing geschiedt via aandeelhoudersrol.	2016 en verder	Economie	De ontwikkeling van bedrijventerreinen door SADC in de Schipholregio geschiedt op basis van de principes van circulaire economie (vastgelegd in strategisch meerjarenplan).
Green Deal Duurzaam Grond-, Weg-, en Waterbouw 2.0	n.v.t. Duurzaamheidsambities worden in het aanbestedingstraject verankerd, mede bedoeld om klimaatambities te realiseren.	2017 en verder	Mobiliteit	Vervolg op Green Deal GWW uit 2013. Gezamenlijke intentie om in de GWW duurzaamheid toe te passen volgens een stappenplan. Moet leiden tot reductie van 50% primaire grondstoffen in 2030 en 20% minder CO ₂ uitstoot dan 1990. Voorbeelden van projecten zijn: Solaroad, biobased weg (bitumen vervangen door organisch lignine, en duurzaam aanbesteden oeververvanging).
Investeringsimpuls Duurzame Zeehavens	€ 3,3 miljoen voor 12 projecten in 2017 (NB: Er is voor € 4,7 miljoen is in 2016 in projecten gestoken via de investeringsimpuls. Ruim de helft daarvan betrof projecten voor circulaire economie.) Budget Reserve Investeringsimpuls Duurzame Zeehavens.	2016 en 2017	Zeehavens	Subsidieregeling voor verduurzaming van zeehavens. Eén van de categorieën waarop aangevraagd kan worden, betreft circulaire economie.
Duurzaamheidsdeal Circulaire Economie (RWS, Schiphol, Provincie NH, Amsterdam, Amsterdam Economic Board, AEB, Haarlemmermeer, Waterschappen, Hoogheemraadschap, LTO en ECN)	N.v.t. Betreft vrijwillige afspraken tussen 12 partijen die de Duurzaamheidsdeal ondertekend hebben.	2017 en verder	Duurzaamheid	Intentieverklaring tussen 12 partijen gericht op het versnellen van de transitie naar een circulaire economie. Afspraken zijn: (1) beperken gebruik primaire grondstoffen, (2) komen tot een fysieke grondstoffenrotonde, (3) opereren als launching customer.

<p>Nationaal grondstoffenakkoord (door 180 partijen ondertekend in januari 2017)</p>	<p>N.v.t. Betreft afspraken tussen overheden, bedrijfsleven en andere partijen om in 2050 op grondstoffengebruik volledig circulair te zijn. Partners leveren naar vermogen daaraan hun bijdrage.</p>	<p>2017-2050</p>	<p>Duurzaamheid</p>	<p>Betreft gezamenlijke afspraken die nodig zijn om in 2050 volledig te draaien op herbruikbare grondstoffen. Deze ambitie wordt uitgewerkt in een aantal transitieagenda's. Thema's zijn: (1) Biomassa en voedsel; (2) Kunststoffen; (3) Maakindustrie; (4) Bouw; en (5) Consumptiegoederen.</p>
<p>Haalbaarheidsstudie CO₂ Smart Grid</p>	<p>€ 60.000 (€ 25.000 vanuit duurzame landbouw en € 35.000 investeringsprogramma duurzame energie) (totaalbedrag voor onderzoek is € 500.000, hetgeen wordt opgebracht door alle deelnemende partijen)</p>	<p>2017-2018</p>	<p>Duurzaamheid</p>	<p>Betreft onderzoek naar haalbaarheid van een 'smart grid' t.b.v. opslag en hergebruik van CO₂. Partners zijn provincies Zuid-Holland, Tata, Haven Rotterdam, LTO, Amsterdam Economic Board, AEB, en diverse andere partijen.</p>

4. Overzichtstabel Actieagenda circulaire economie

Creatiespoor	Actie	Rol/inzet provincie	Resultaat	Planning	Financieel 2017-2020	Opmerking
1. Innovatie & ondernemerschap	1.1 Circulaire innovaties bedrijven ondersteunen	Partner - stimuleren	Diverse innovatieprojecten ondersteund	2017-2020	-	Financiering via Fonds MKB Innovatie en Duurzaamheid, Participatiefonds Duurzame Economie
	1.2 Financieringsinstrumenten transparant maken	Partner en opdrachtgever - regelen	Betere toegankelijkheid innovatie-instrumenten	2017-2018	-	Financiering via Fonds MKB Innovatie en Duurzaamheid, Participatiefonds Duurzame Economie
	1.3 Circulaire startups ondersteunen bij marktgeredheid	Partner en opdrachtgever - stimuleren	Circulaire startups vinden betere aansluiting bij de markt via het programma	2017-2020	-	Financiering via Fonds MKB Innovatie en Duurzaamheid, Participatiefonds Duurzame Economie
	1.4 Als drijvende kracht in fluïde, creatieve netwerken opereren	Partner - verbinden	Een stevig partnerschap tussen provincie en creatieve netwerken, bedrijven en kennisinstellingen.	2017-2020	€ 70.000	
	1.5 Startup in Residence	Opdrachtgever en partner - stimuleren	Een programma (inclusief werkplekken) voor startups in eigen huis.	2017-2018	-	Startups wordt huisvesting geboden in de plint op het kantoor Houtplein
	1.6 Circulaire innovatieprogramma's organiseren	Opdrachtgever en partner - stimuleren en verbinden	Een meerjarenprogramma voor circulaire innovatiebevordering in creatieve innovatienetwerken.	2017-2020	€ 175.000	Het programma kent diverse onderdelen om innovatie en kruisbestuiving te versterken, zoals 'office sharing', incubators, masterclasses en wedstrijden.
2. Ketenvorming	2.1 Icoonketens organiseren	Partner en opdrachtgever - stimuleren en verbinden	Icoonketens - bedrijven in bepaalde ketens zijn bij elkaar gebracht om te werken aan onderlinge symbiotische relaties.	2017-2020	€ 100.000	Vier kansrijke ketens worden geselecteerd, o.a. op basis van de eerder gemaakte Kansenkaart.
	2.2 Circular Business Design Tracks financieren	Partner - stimuleren en verbinden	Tien trajecten waarin MKB bedrijven door ClickNL worden begeleid om een circulaire visie te ontwikkelen op hun eigen bedrijf.	2017-2020	€ 120.000	Hierin wordt samengewerkt met het innovatieplatform ClickNL, onderdeel van Topsector creatieve industrie.
	2.3 Innovatie-challenges voor creatieve industrie en kennisinstellingen organiseren	Opdrachtgever en partner - stimuleren	Creatieve bedrijven en kennisinstellingen zijn financieel ondersteund om circulaire vraagstukken uit te werken.	2018-2020	€ 100.000	Aanpak sluit aan bij de 'challenges' van de Amsterdam Economic Board.
	2.4 Experiment digitaal uitwisselingsplatform voor grondstoffen uitvoeren	Opdrachtgever en partner - stimuleren	Inzicht en praktijkervaring in de kansen en mogelijkheden van een grondstoffenrotonde	2017-2020	€ 250.000	

	2.5 Ervaringen delen in internationaal netwerk	Partner - verbinden	Lidmaatschap van de Ellen MacArthur Foundation waarmee we meedoen in een internationaal platform voor circulaire economie.	2017-2020	€ 40.000	Lidmaatschap zal in regionaal (MRA) verband worden aangegaan.
3. Productie schone grondstoffen	3.1 Marktkansen voor land- en bosbouw onderzoeken	Opdrachtgever en partner - onderzoeken en stimuleren	Inzicht in de marktkansen voor land- en bosbouw en wat nodig is om dit te versnellen.	2018-2019	€ 50.000	
	3.2 Productiecapaciteit biomassa onderzoeken	Partner - onderzoeken	Inzicht in benodigde productiearealen om ambitie voor inzet biomassa in circulaire economie te realiseren.	2017-2018	-	Wij sluiten aan bij het onderzoek van de rijksoverheid hiertoe.
	3.3 Ruimtelijk plan voor toekomstige behoefte biomassa	Partner en opdrachtgever - onderzoeken en verbinden	Inzicht in vraag/aanbod biomassa, kwalitatieve behoeften industrie en strategie om transitie te realiseren.	2019	€ 50.000	Co-creatie aanpak met partners in voedingsindustrie, landbouw en natuur.
	3.4 Uitwerking Grondstoffenakkoord, onderdeel voedsel en biomassa	Partner - onderzoeken en realiseren	Uitwerking van strategie voor onderdeel 'voedsel en biomassa' van Grondstoffenakkoord met het Rijk.	2017-2019	-	Samenwerking met rijksoverheid en andere provincies
	3.5 Basis duurzaamheidskader voor grondstoffen en cascadering van biomassa ontwikkelen	Partner - onderzoeken en realiseren	Onderzoek naar een basis duurzaamheidskader (t.b.v. wet- en regelgeving door rijk) en de cascadering van biomassa als onderdeel daarvan.	2017-2019	€ 10.000	Samenwerking met rijksoverheid en andere provincies
	3.6 Toepassingsmogelijkheden zeewier onderzoeken	Opdrachtgever en partner - onderzoeken	Inzicht in toepassingsmogelijkheden van zeewier als biomassa voor energie en grondstoffen	2017-2018	-	Betreft uitvoering motie zeewier. € 300.000 is hiervoor gereserveerd vanuit TWINH.
4. Ruimte	4.1 Programma Westas als circulaire werkplaats uitvoeren	Partner - onderzoeken en verbinden	Inzicht in versnellingskansen voor de Westas als circulaire werkplaats en start gemaakt met uitvoering projecten in samenwerking met 12 partners.	2017-2020	€ 400.000	De Westas is een samenwerkingsverband tussen 12 regionale partners. De provincie trekt het programma-management. Aan de basis daarvan ligt de Ruimtelijk Economische Verkenning Westas. Programma valt onder de portefeuilles Economie en Duurzaamheid..
	4.2 Inzetten HIRB voor circulaire economie	Partner - stimuleren, realiseren en verbinden	Diverse projecten financieel gesteund via de HIRB-regeling om circulaire economie op werklocaties te stimuleren.	2017-2019	-	Vanuit de HIRB-regeling is € 1.050.000 gereserveerd voor (1) € 300.000 proceskosten voor duurzame maatregelen op werklocaties, waaronder circulaire economie en (2) €50.000 p.j. voor een aanjager duurzaamheid, waaronder circulaire economie. De HIRB valt onder de portefeuille

						economie.
	4.3 Logistiek-ruimtelijke consequenties van circulaire economie	Opdrachtgever - onderzoeken en verbinden	Inzicht in de logistiek-ruimtelijke aspecten van circulaire economie en de kansen en opgaven van partijen daarin.	2019	€ 50.000	Betreft een onderzoek met focus op ruimte en logistiek rondom stadsdistributie, afval en grondstoffen, ketensamenwerking, en industriële symbiose.
5. Regelgeving	5.1 Samenwerken in programma Ruimte in Regels	Partner - onderzoeken en bemiddelen	In samenwerking met Rijk, verdere invulling van rijksprogramma Ruimte in Regels, dat knelpunten in regelgeving signaleert en oplossingen daarvoor uitwerkt.	2017-2020	-	Ruimte in Regels is een rijksprogramma.
	5.2 Ambassadeur ondernemers richting Den Haag en Brussel	Partner - onderzoeken en bemiddelen	Knelpunten in regelgeving zijn gesignaleerd en geagendeerd in Den Haag of Brussel voor aanpassing.	2017-2020	-	Gaat om ambtelijke c.q. bestuurlijke inzet.
	5.3 IPO-samenwerking voor knellende regels opzetten	Partner - onderzoeken en bemiddelen	Een IPO-structuur, waaronder een database voor provinciale inventarisatie van knellende regels en IPO-samenwerking richting Rijk en EU.	2017-2020	-	Gaat vooralsnog om ambtelijke en bestuurlijke inzet.
	5.4 MKB loket inrichten voor verzamelen knellende regels	Partner en opdrachtgever - bemiddelen en verbinden	Inrichting van MKB-loket (komt voort uit MKB Innovatie & Duurzaamheid fondsen), op zodanige manier dat hier ook knellende regels die bedrijven signaleren, worden verzameld.	2017-2020	-	Heeft relatie met openstellen van MKB Innovatie en Duurzaamheid fondsen. Wij zullen daarbij ook onze netwerken van bedrijven stimuleren om knelpunten te melden.
	5.5 Samenwerking aangaan met koepelorganisaties voor inventariseren barrières	Partner - bemiddelen en verbinden	Quick scan barrières circulaire bedrijven en structureren van samenwerking	2017-2018	€ 20.000	Aanpak via quick scan of marktconsultaties.
	5.6 Met RUD's en OD's ruimte in regels onderzoeken	Partner - bemiddelen en verbinden	Een traject met de RUD's en OD's waarin gezamenlijk gezocht wordt naar oplossingen bij vergunningverlening en handhaving om de komst van circulaire bedrijvigheid te vergemakkelijken.	2017-2019	€ 35.000	Kosten betreffen vooral de inzet van RUD's en OD's.
	5.7 Onderzoek naar experimenteerruimte en regelvrije zone's	Opdrachtgever en partner - onderzoeken	Inzicht in de kansen en mogelijkheden rondom het bieden van fysieke experimenteerruimte en regelvrije zone's en rol van de provincie daarin.	2019	€ 20.000	
	5.8 Quick scan belemmeringen in	Opdrachtgever - onderzoeken	Inzicht in onze eigen regels en de impact	2017	€ 20.000	

	provinciale regelgeving uit laten voeren		daarvan op circulaire bedrijvigheid			
6. Circulaire organisatie	6.1 Onderzoek naar circulair inkopen en aanbesteden uit laten voeren	Opdrachtgever - onderzoeken en realiseren	Inzicht in mogelijkheden tot circulair inkopen en aanbesteden.	2017	€ 30.000	Samenwerking met directie B&U
	6.2 Onderzoek naar provincie als launching customer uit laten voeren		Inzicht in mogelijkheden voor het zijn van 'launching customer' voor innovatie producten.	2017	-	Wordt in 6.1 meegenomen
	6.3 Actieplan circulair inkopen opzetten en 3 pilotprojecten circulair inkopen uitvoeren	Opdrachtgever - realiseren	Actieplan circulair inkopen en uitvoering motie 'maatschappelijk verantwoord inkopen naar een hoger plan' (3 pilotprojecten circulair inkopen in 2017).	2017	-	Actie verloopt via directie Concernzaken
	6.4 Onderzoek naar volledig circulair bouwen en onderhoud plegen	Opdrachtgever - onderzoeken en realiseren	Inzicht in mogelijkheid systeem van aanbesteding te realiseren op basis van grondstoffenpaspoort, grondstoffenrotonde en modulair bouwen.	2017	€ 30.000	Actie verloopt via directie B&U
	6.5 Toetsen of circulaire economie wordt meegenomen in nieuw provinciaal beleid	Opdrachtgever - onderzoeken	Inzicht in mogelijkheden om principes van circulariteit te vervlechten en verankeren in andere beleidssporen.	2019	€ 30.000	